

مسجد مولانا؛ یادگاری از سنت وقف در دل بازار تبریز

مسجد تاریخی و زیبای سیدالمحققین معروف به 'مولانا' از جمله 30 مسجد بازار تاریخی و مسقف تبریز است که یادگاری از سنت حسنه وقف در این شهر عالم پرور با مردمانی متدین به شمار می رود.

به گزارش روابط عمومی سازمان فرهنگی هنری شهرداری تبریز، این مسجد جزو یکصد مسجد ثبت شده تبریز در فهرست آثار ملی است که قدمت آن به اواخر دوره قاجاریه و اوائل پهلوی بر می گردد و بر اساس برخی منابع تاریخ ساخت آن مربوط به سال 1322 هجری قمری است. بانی این مسجد سیدمحمد موسوی تبریزی مشهور به 'مولانا' یا 'حاجی مولانا' از خاندان معظم مولانا، فقیه دانشور و از عالمانی است که فقاقت را با جهاد و شجاعت در هم آمیخت و نام نامی خویش را در ردیف فقیهان شیعه جاوید ساخت، نیک مردی که با تألیف کتب مختلف در زمینه های مختلف و تربیت و پرورش ده ها شاگرد ممتاز در حوزه درسی و تربیت فرزندان فقیه، خدمت بزرگی به جامعه ایرانی و فقه تشیع نمود.

این عارف و فقیه بنام اول ربیع الاول 1294 هجری قمری مصادف با 27 اسفند 1255 هجری شمسی در تبریز متولد، در همین شهر عالم خیز و عارف پرور مشغول به تحصیل و در جوانی وارد حوزه علمیه شد و از محضر بزرگان علم و فقاقت چون حاج ملاعلی علیاری، صاحب بهجه الآمال فی شرح زبده المقال، بهره ها برد.

سیدمحمد مولانا 18 ساله بود که به همراه پدرش، حاج میرعبدالکریم مومتن الشریعه، برای ادامه تحصیل به نجف اشرف هجرت و تا سال 1321 هجری قمری در آن دیار سکنی گزید. وی در اثر هوش سرشار و علاقه وافر به کسب علوم آل محمد (ص) و فقه به درجه اجتهاد رسید و از استادان خویش اجازه اجتهاد و روایی گرفت.

مولانا 9 سال در نجف ماند و به سال 1321 هجری قمری به زادگاهش تبریز مراجعت نمود و مشغول تدریس فقه جعفری و ترویج احکام شریعت نبوی و تألیف و تصنیف شد. حدود یکصد سال قبل که حوزه علمیه تبریز از جوشش خاص و شهرت عامی در جهان تشیع برخوردار بود، سیدمحمد مولانا همراه با علمایی چون حاج میرزا صادق آقا مجتهد و حاج میرزا ابوالحسن انگجی، صاحب مکتب و حوزه درس بود.

سیدمحمد مولانا از فقهای مبارز در برابر سیاست های غربی رضاخانی بود و به همراه حاج میرزا صادق آقا مجتهد تبریزی، حاج میرزا ابوالحسن انگجی، حاج میرزا باقر آقا قاضی طباطبایی دست به قیام زد و خواستار لغو سیاست های ضدمذهبی رضاخانی شد.

مسجد سیدالمحققین معروف به مولانا از موقوفات این خاندان معظم است که امروز با مرمت اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری آذربایجان شرقی، شکل و شمایل زیبایی به خود گرفته است، هر روز میزبان خیل عظیم نمازگزاران، شهروندان و بازاریان و البته گردشگرانی است که از بازار تاریخی تبریز بازدید می کنند.

بنای این مسجد با پلان مستطیل شکل و پوشش سقف مسطح در یک طبقه و دو نیم طبقه ساخته شده که ورودی نیم طبقه از سمت بیرون مسجد است؛ رعایت قرینگی در کل مسجد نسبت به محور شمالی - جنوبی از ویژگی خاص این اثر تاریخی است. مقرنس های به کار رفته در مسجد مولانا از شاخص های معماری آن به شمار می رود و نمای بیرونی نیز تلفیقی از آجرکاری های دوره اسلامی و قاجاریه است. مسجد مولانا دارای فضاهای ورودی، کفش کنی، شبستان، آبدارخانه و سرویس های بهداشتی جداگانه است.

نکته قابل توجه درباره این مسجد تاریخی، نصب تمامی هزینه ها و درآمدهای سالانه در بخشی از دیوار آجری داخل مسجد است که این رویه طبق وصیت واقفان همه ساله محاسبه و پیش چشم نمازگزاران نمایش داده می شود.

بازار تبریز 30 باب مسجد تاریخی با گنبدهای ضربی، مقرنس و ستون های سنگی مزین دارد که معروف ترین آنها عبارتند از: مسجد جامع (جمعه مسجد)، مسجد حجت الاسلام، مسجد خاله اوغلی، مسجد دینه وری، مسجد مفیدآقا، مسجد قیزللی، مسجد مقبره، مسجد مجتهد، مسجد هفتاد ستون، مسجد آیت الله شهیدی، مسجد مولانا، مسجد دباغ خانه، مسجد حاج صفرعلی، مسجد بادکوبه ای، مسجد اشراقی و مسجد صادقیه.